

UNDERVISNINGSPLAN

**Tverrfaglig videreutdanning i
psykisk helsearbeid**

FELLES INNHOLDSDEL

Heltid og deltid 2003

**Avdeling for sykepleierutdanning
Høgskolen i Oslo**

INNHold

I. INNLEDNING	5
1.1 MÅL.....	5
1.2 HELSEHJELP OG FAGLIG FORSVARLIGHET	5
1.3 OVERSIKT OVER STUDIEÅRET 2003 – KULL HELTID 2003.....	7
1.4 OVERSIKT OVER STUDIEÅRET 2003–2004 – KULL DELTID 2003.....	8
1.5 LUVIT	9
2. DELEMNE 1: MENNESKET, PSYKISKE LIDELSER OG DET SOSIALE MILJØ.....	10
2.1 MÅL.....	10
2.2 SENTRALE TEMA	10
2.3 LITTERATUR.....	10
3. DELEMNE 2: ORGANISERING AV TJENESTER TIL MENNESKER MED PSYKISKE LIDELSER.....	13
3.1 MÅL.....	13
3.2 SENTRALE TEMA	13
3.3 LITTERATUR.....	13
4. DELEMNE 3: KOMMUNIKASJON, SAMHANDLING OG KONFLIKTLØSNING	16
4.1 MÅL.....	16
4.2 SENTRALE TEMA	16
4.3 LITTERATUR.....	16
5. ARBEIDSMÅTER.....	19
5.1 TILSTEDEVÆRELSE	19
5.2 DYNAMIKK OG FUNKSJON I EN GRUPPE	19
5.3 PROBLEMBASERT LÆRING (PBL).....	20
Fasene i problemløsningsprosessen.....	21
Problemløsningsprosessen – innholdet i fasene	22
PBL-seminar	22
Aktuell litteratur om problembasert læring	23
6. STUDIEKRAV I PBL-GRUPPE.....	24
6.1 STUDIEOPPGAVER	26
Studieoppgave 1	26
Studieoppgave 2	27
Studieoppgave 3	28
Studieoppgave 4	29
Studieoppgave 5	30
Studieoppgave 6	31
7. SEMESTEROPPGAVEN	32
8. SKOLEEKSAMEN	33
9. PENSUM	34

I. Innledning

Den første delen av tverrfaglig videreutdanning i psykisk helsearbeid – felles innholdsdel – utgjør til sammen 30 studiepoeng. I denne delen av studiet skal studenten arbeide med en rekke studieoppgaver utført i PBL-gruppe. Her legges det spesiell vekt på problembaserte læringsformer. Oppgavene gir til sammen 10 studiepoeng. Studenten skal også arbeide med en individuell semesteroppgave, som gir 10 studiepoeng. Perioden avsluttes med en skriftlig individuell skoleeksamen, som utløser 10 studiepoeng.

I felles innholdsdel skal studenten utdype sin kunnskap om psykiske lidelser, sette seg inn i hvordan det kan oppleves å ha psykiske lidelser, og hvordan disse kan behandles. Studenten skal kjenne til hvordan tjenester til mennesker med psykiske lidelser er organisert på ulike nivå, og kjenne til sentrale føringer og lovverk. Kunnskap og ferdigheter i kommunikasjon og samhandling vil bli utdypet, og teori knyttet til psykiske lidelser vil spesielt vektlegges. Studenten skal utvikle sin forståelse for relasjonens betydning og forutsetninger i psykisk helsearbeid.

I.1 Mål

Studenten skal etter endt studium:

- ha kunnskap om menneskets utvikling og forståelse for menneskelig mangfold og risiko for utvikling av psykiske lidelser
- ha kunnskap om ulike perspektiver på psykiske lidelser og kunne forholde seg analytisk til sammenhengene mellom ulike årsaksforklaringer og behandlingsmodeller
- ha evne til å sette seg inn i opplevelser og konsekvenser av psykiske lidelser
- ha kompetanse i å etablere relasjoner med, og gi omsorg til, mennesker som har psykiske lidelser og deres pårørende, med utgangspunkt i deres ressurser, ønsker og behov
- ha erkjent og utviklet sin personlige kompetanse, kreativitet og mot
- ha utviklet forståelse for behovet for sammenhengende og helhetlige tilbud
- ha kunnskap om, anerkjenne og kunne gjøre bruk av andre faggruppers kompetanse i et forpliktende samarbeid, og ha evne til kommunikasjon og samhandling på tvers av faggrupper og nivåer
- ha evne til kritisk og etisk refleksjon i psykisk helsearbeid
- ha evne til å systematisere og formidle erfaringsbasert kunnskap
- ha kunnskap om og evne til å anvende eget fags særegne bidrag i psykisk helsearbeid
- ha utviklet seg faglig og personlig samt ha styrket sin evne til videre utvikling

I.2 Helsehjelp og faglig forsvarlighet

Ny lov om helsepersonell trådte i kraft 1. januar 2001. Denne loven definerer to begrep som er sentrale i forhold til hvilke ansvars- og funksjonsområder psykiske helsearbeidere skal ha innenfor helsetjenesten. "Helsetjenesten" i denne sammenheng omfatter både kommune- og spesialisthelsetjenesten, somatikk og psykisk helsevern. De to sentrale begrepene fra helsepersonelloven er "helsehjelp" og "faglig forsvarlighet".

I henhold til § 48 defineres 27 personellgrupper som autorisert helsepersonell. Inkludert i definisjonen er både fysioterapeuter, sykepleiere, vernepleiere og ergoterapeuter. Tre sentrale personellgrupper som ofte arbeider i helsetjenesten, men som ikke er definert som

helsepersonell, er sosionomer, barnevernspedagoger og lærere. Disse gruppene omfattes likevel av helsepersonelloven når de er ansatt i helsetjenesten. Dette fremkommer i § 3, punkt 2. Årsaken er at myndighetene ønsker at alt personell som yter helsehjelp til pasienter skal omfattes av loven, slik at målet om økt pasientsikkerhet kan nås.

I henhold til § 3 yter helse- og sosialpersonell helsehjelp når de forholder seg til pasienter i helsetjenesten. Helsehjelp defineres til å være *”enhver handling som har forebyggende, diagnostisk, behandlende, helsebevarende eller rehabiliterende mål og som utføres av helsepersonell”*. I tillegg til disse funksjonene kommer *pleie- og omsorg*. Denne funksjonen er tatt inn i en utvidet definisjon av helsehjelpbegrepet i pasientrettighetslovens § 1-3.

Den vide definisjonen av helsehjelp vil omfatte det meste av hva en psykisk helsearbeider foretar seg i praksis. Hvilke behov/problemer/ressurser den enkelte bruker/pasient har, vil være avgjørende for hvilken type helsehjelp den psykiske helsearbeideren yter. Det finnes flere definisjoner i pensumlitteraturen når det gjelder hver enkelt av de funksjonene som er omfattet av helsehjelpbegrepet.

§ 3 må ses i sammenheng med § 4 Forsvarlighet. Denne paragrafen gir helse- og sosialpersonell en plikt til *”å utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra helsepersonellets kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig”*.

I tillegg gir § 4 helsepersonell plikt til å innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig, og samarbeide med annet kvalifisert personell.

Kort oppsummert kan man si at helsepersonellovens § 3 og 4 gir psykisk helsearbeidere en plikt til å være bevisst på sin egen kompetanse og handle faglig forsvarlig når de yter helsehjelp til brukere/pasienter.

Kilde:

Sosial og Helsedepartementet: Rundskriv 1-20/2001: Lov om helsepersonell m.v.

1.3 Oversikt over studieåret 2003 – kull heltid 2003

Ukenr.	Tematisk innhold
34	<i>Teori:</i> Informasjon, introduksjon og presentasjon. Utvikling av klinisk kompetanse. Sentrale utfordringer i psykisk helsearbeid.
35	<i>Teori:</i> Ulike arbeidsformer i psykisk helsearbeid. Psykiatriens historie. Om psykoterapi som metode.
36	<i>Teori:</i> Organisering av psykisk helsearbeid. Spesialisthelsetjenesten, inkludert distriktpsykiatriske sentra (DPS) og psykisk helsearbeid i kommunehelsetjenesten. Lovverket. Samspill mellom kropp og psyke – en introduksjon.
37	Studieuke.
38	<i>Teori:</i> Ulike teoretiske perspektiver på møtet med den hjelpsøkende. Kognitiv teori/metode. Introduksjon til forelesningsrekken i psykologi. Utvikling av klinisk kompetanse – "min egen læringsprosess".
39	<i>Teori:</i> Utsatte grupper i storbyen. Grupper som arbeidsform i psykisk helsearbeid.
40	<i>Teori:</i> Barn, ungdom og familier. Ungdomspsykiatri.
41	Studieuke.
42	<i>Fagseminar:</i> Kommunikasjon.
43	<i>Teori:</i> Å forstå mennesker med ulike psykiske lidelser. Angstproblematikk. Klassifikasjon av psykiske lidelser. Utvikling av klinisk kompetanse – "min egen læringsprosess".
44	<i>Teori:</i> Å forstå mennesker med ulike psykiske lidelser. Om psykoser. Utvikling av klinisk kompetanse – "min egen læringsprosess".
45	Studieuke. <i>NB: Praksistorg kl. 12–15 torsdag 6. november.</i>
46	<i>Teori:</i> Å forstå mennesker med ulike psykiske lidelser. Det selvmordsnære mennesket. Åndelig omsorg i psykisk helsearbeid.
47	<i>Teori:</i> Å forstå mennesker med ulike psykiske lidelser. Om personlighetsforstyrrelser. Om depresjoner, forståelse og behandling i et samfunnsperspektiv. Utvikling av klinisk kompetanse – "min egen læringsprosess".
48	<i>Teori:</i> Alderspsykiatri. Fremlegg av semesteroppgaver. Semesteravslutning
49	Studieuke.
50	Skoleeksamen.

Viktige frister

Frist for valg av fordypning:	uke 44
Frist for valg av praksissted:	uke 46
Frist for innlevering av semesteroppgave:	uke 47
Utlevering av oppgavesett til skoleeksamen:	uke 48

Se også informasjon om andre frister på avdelingens hjemmeside.

I.4 Oversikt over studieåret 2003–2004

– kull deltid 2003

Ukenr./år	Tematisk innhold
35/2003	<i>Teori:</i> Introduksjon. Organisering av helsetjeneseter.
38/2003	<i>Teori:</i> Organisering av helsetjenester. Forebyggende arbeid. Barn og unge.
41/2003	<i>Teori:</i> Barn og unge. Kriser.
45/2003	<i>Teori:</i> Kriser. Traumer. Angst.
49/2003	<i>Teori:</i> Angst. Personlighetsforstyrrelser. Psykose og bedringsprosesser.
3/2004	<i>Fagseminar:</i> Kommunikasjon.
7/2004	<i>Teori:</i> Psykose, mestring og bedringsprosesser.
12/2004	<i>Teori:</i> Alderspsykiatri. Personlighetsforstyrrelser.
19/2004	<i>Teori:</i> Fremlegg av semesteroppgave. Div. andre tema.
22/2004	Skoleeksamen.

Viktige frister

Frist for innlevering av semesteroppgave: uke 12

Oppgavesett til skoleeksamen blir lagt ut på nettet: uke 18

Frist for valg av fordypning: uke 19

Se også informasjon om andre viktige frister på avdelingens hjemmeside.

I.5 LUVIT

På deltidsstudiet vil studentene få tilbud om bruk av nettet i læringsarbeidet – såkalt e-læring. Formålet med dette tilbudet er:

- En vil lettere og raskere kunne informere studentene om undervisningsopplegget – og om eventuelle forandringer i opplegget.
- En vil legge ut fagstoff på nettet, f.eks. forelesningsnotater.
- En vil tilby asynkrone diskusjonsfora, der studenter og lærere/veiledere kan utveksle synspunkter.
- En vil tilby synkrone diskusjonsfora, der studenter og lærere samtidig kan diskutere fag.

Dette er et supplement til det tradisjonelle undervisningsopplegget, men vi håper at flest mulig vil benytte seg av det.

Det finnes flere programmer for e-læring. Ved HiO har en satset på LUVIT – et program som er utviklet ved Universitetet i Lund i Sverige. Studentene vil få et kurs i bruken av dette systemet i begynnelsen av første semester. Du finner mer om LUVIT her:

<http://home.hio.no/vis/>
<http://luvit.hio.no>

PBL-veiledere som vil være tilgjengelige via nettet vil bl.a. være:

- Elin Jenny Sunde, ElinJenny.Sunde@su.hio.no
- Bjarte Rekdal, Bjarte.Rekdal@su.hio.no
- Georg Schjeldrup, Georg.Schjelderup@su.hio.no
- Siri Blesvik, Siri.Blesvik@su.hio.no
- Aud Schumacher, Aud.Schumacher@su.hio.no
- Hjørdis Fodstad, Hjordis.Fodstad@su.hio.no
- Kari Kvaal, Kari.Kvaal@su.hio.no

2. Delemne I: Mennesket, psykiske lidelser og det sosiale miljø

2.1 Mål

Studenten skal:

- ha kunnskap om ulike forståelses- og behandlingsperspektiver på psykiske lidelser
- ha innsikt i sammenhengen mellom risiko, salutogonese og andre forhold som har betydning for utvikling av psykiske lidelser og psykososiale problemer
- ha innsikt i sammenhengen mellom ulike årsaksforklaringer og behandlings- og intervensjonsformer, både på samfunns- og individnivå – herunder i et storbyperspektiv
- kjenne til sentrale metoder i forebygging, behandling, lindring og rehabilitering

2.2 Sentrale tema

- Menneskesyn og etikk
- Vitenskapsteori, forskningsmetoder og forskningsetikk
- Psykiske lidelser og psykisk helse
- Ulike behandlingsformer og psykososiale tilnærminger
- Konsekvenser av psykisk lidelse og sykdom, med fokus på brukers opplevelse og erfaringer
- Autonomi, brukerperspektiv og brukervedvirkning
- Psykisk helse sett i et storbyperspektiv

2.3 Litteratur

- Berg-Nilsen, T. S.: Barneoppdragelsesens betydning for barns utvikling. I: Skaalvik, Einar M. og Kvello, Øyvind (red.): *Barn og miljø. Om barns oppvekstvilkår i det senmoderne samfunnet*. Oslo: Tano Aschehoug, 1998: 69–87. 18 sider
- Berge, Torkil og Repål, Arne: En kognitiv tilnærming til psykiske lidelser. Kap. 1 Behandling av depressive tilstander, kap. 2 Kognitiv terapi ved angstlidelser og kap. 3 i: *Den indre samtalen*. Oslo: Gyldendal. 2000: 11–115. 103 sider
- Borge, Anne Inger Helmen: *Resiliens. Risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademisk 2003. 115 sider
- Borge, Lisbeth: Verdigrunnlag, sentrale prinsipper og utfordringer i psykisk helsearbeid. Kap. 3 i: Almvik, Arve og Borge, Lisbeth (red.): *Tusenkunstnerne. Muligheter og mangfold i psykisk helsearbeid*. Bergen: Fagbokforlaget, 2000: 51–66. 16 sider
- Borg, Marit: Muligheter til et virksomt liv. Kap. 13 i: Almvik, Arve og Borge, Lisbeth (red.): *Tusenkunstnerne. Muligheter og mangfold i psykisk helsearbeid*. Bergen: Fagbokforlaget, 2000: 177–198 . 22 sider

Culberg, Johan: <i>Psykosier. Et humanistisk og biologisk perspektiv</i> . Kap. 7–10. Oslo: Universitetsforlaget, 2002.	50 sider
* Delmar, Charlotte: Omsorgsetik – også et spørsmål om vidensutvikling. I: <i>Klinisk sygepleje</i> . København: Muncksgaard, 2002: 35–40.	5 sider
* Eide, Hilde og Eide, Tom: <i>Kommunikasjon i relasjoner. Samhandling, konfliktløsning, etikk</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1996: 84–102.	24 sider
Ekerholt B., Holmboe, A. M. og Gunnari, B. (red.): <i>Kompendium om kroppslige ytringer</i> . Artikkelsamling, Oslo: HIO/SU/EVU, 2003.	30 sider
Engedal, Knut: Kap. 1, 2, 12 og 13 i: <i>Urunde hjul. Alderspsykiatri i praksis</i> . Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens, 2000.	58 sider
Evang, Anders: Kap. 2, 4–10 i: <i>Utvikling, personlighet, borderline</i> . Oslo: Cappelen Akademisk forlag, 2002.	132 sider
* Gullestad, Siri Erika: Hva er evidensbasert psykoterapi? I: <i>Tidsskrift for Norsk Psykologforening</i> nr. 38, 2001: 942–951.	9 sider
Holte, Arne: Det kliniske intervjuet: epistemologiske betraktninger. Kap. 2 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 47–73.	27 sider
Johannesen, Asbjørn og Tufte, Per Arne: Kap. 1–3, 5–6 i: <i>Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode</i> . Oslo: Abstrakt forlag, 2003.	50 sider
Karterud, Sigmund: Heinz Kohuts selvpsykologi. Utviklingen etter Kohut. Kap. 1–2 i: Karterud, Sigmund og Monsen, Jon T. (red.): <i>Selvpsykologi. Utviklingen etter Kohut</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997: 13–62.	48 sider
Malt, Ulrik, Retterstøl, Nils og Dahl, Alv A.: Kap. 4, 9, 10, 13, 14 og 16 i: <i>Lærebok i psykiatri</i> . Oslo: Universitetsforlaget, 2003. (Annen lærebok i psykiatri kan også benyttes.)	ca. 137 sider
* Mehlum, Lars og Hytten, Karsten: Hva vet vi om årsakene til selvmord? Kap. 4 i: Mehlum (red.): <i>Tilbake til livet. Selvmordsforebygging i teori og praksis</i> . Kristiansand: Høgskoleforlaget, 1999.	25 sider
Monsen, Jon T.: Selvpsykologi og nyere affektteori. Kap. 4 i: Karterud, Sigmund og Monsen, Jon T. (red.): <i>Selvpsykologi. Utviklingen etter Kohut</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997: 90–136	46 sider
Ogden, Terje: Kartlegging og utredning av ungdom med alvorlige atferdsproblemer. Kap. 16 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 388–411.	23 sider

* Romme, Marius og Escher, Sandra: Empowering people who hear voices. Kap. 8 i: Haddock og Slade (ed.): <i>Cognitive Behavioural Interventions with Psychotic Disorders</i> . London: Routledge 1996: 137–149	13 sider
* Romme, Marius og Escher, Sandra: Hvorfor en ny tilnærming til det å høre stemmer? I: <i>Dialog</i> nr. 1, 2002: 30–34. (original på engelsk)	4 sider
Schifloe, Per M.: Storbyen som oppvekstarena. I: Skaalvik, Einar M. og Kvello, Øyvind (red.): <i>Barn og miljø. Om barns oppvekstvilkår i det senmoderne samfunnet</i> . Oslo: Tano Aschehoug, 1998: 171–192.	21 sider
* Seikulla, Jaakko og Aaltonen, Jukka: Klienten vet best. Tilrettelegging av behandling av psykoser som åpen dialog. I: <i>Dialog. Bulltin for SEPREP</i> årg. 6, nr. 3, 1996: 11–17.	6 sider
* Skjervheim, Hans: Deltakar og tilskodar. I: <i>Deltakar og tilskodar og andre essays</i> . Oslo: Tanum-Nordli 1976: 51–72.	21 sider
Skårderud, Finn: Vekten av et selv. Spiseforstyrrelser og selvpsykologi. Kap. 9 i: Karterud, Sigmund og Monsen, Jon T. (red.): <i>Selvpsykologi. Utviklingen etter Kohut</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997: 228–266.	38 sider
Thornquist, Eline: Fenomenologi. Hermeneutikk, Kap. 4–5 i: <i>Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag</i> . Bergen: Fagbokforlaget, 2003: 83–195.	112 sider
Urnes, Øyvind: Utviklingspsykologi og selvpsykologi. Kap. 3 i: Karterud, Sigmund og Monsen, Jon T. (red.): <i>Selvpsykologi. Utviklingen etter Kohut</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997: 64–89.	25 sider
Aalen, Marit: <i>Etikk i psykisk helsearbeid</i> . Kompendium, HiO/SU/EVU. 2002.	20 sider
* WHO: Mental Health: New Understanding, New Hope. <i>World Health Report 2001</i> .	12 sider

Totalt: 1210 sider

Titler som er merket med * inngår i kompendiet for Felles innholdsdel 2003–2004.

3. Delemne 2: Organisering av tjenester til mennesker med psykiske lidelser

3.1 Mål

Studenten skal:

- ha kunnskap om psykiatriens og psykisk helseverns historie
- ha kunnskap om ulike profesjoner og deres arbeidsmåter i psykisk helsearbeid
- ha kjennskap til tverrfaglig samarbeid på tvers av nivåer, etater og sektorer
- ha innsikt i tvangsproblematikken i psykisk helsevern
- kunne gjøre bruk av ulike skriftlige virkemidler og dokumentasjonsformer
- kjenne til og kunne gjøre bruk av ulike lover, forskrifter og helsepolitiske føringer

3.2 Sentrale tema

- Psykiske lidelser og psykisk helsevern i et historisk perspektiv
- Helse- og sosialpolitiske føringer
- Samarbeid
- Kvalitetsutvikling og internkontroll
- Taushetsplikt

3.3 Litteratur

Bakke, Toril: Nye helselover. Pasientens rettigheter og helsepersonellens plikter. Muligheter og utfordringer. HIO-notat 2003 nr. 16. 60 sider

Borge, Lisbeth: Psykisk helsearbeid i et psykososialt perspektiv, kap. 2 og Samarbeid gjennom et helhetlig og sammenhengende behandlingsnettverk, kap. 6 i: Almvik, Arve og Borge, Lisbeth (red.) *Tusenkunstnerne. Muligheter og mangfold i psykisk helsearbeid*. Bergen: Fagbokforlaget, 2000. 28 sider

Dalgard, Odd Steffen: Strategier og virkemidler. Kap. 4 i: Weisæth, Lars og Dalgard, Odd Steffen (red.) *Psykisk helse. Risikofaktorer og forebyggende arbeid*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000: 49–67. 19 sider

* Deegan, Patricia: Veien tilbake: en rehabiliteringshistorie. I: *Dialog. Bulletin for SEPREP* nr. 1, årg. 7, 1997: 8–15. 7 sider

* Molven, Olav: Myndighetsfordeling mellom helsepersonell. Kap. 14 i: Molven, Olav: *Helse og juss. En innføring for helsepersonell*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000: 139–146. 7 sider

Friestad, Christine: Sosial ulikhet i psykiske lidelser. Kap. 3 i: Norvoll, Reidun (red.): *Samfunn og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 61–78. 18 sider

Hartling, Trond: Bruk av tvang innenfor psykisk helsevern. Kap. 11 i: Norvoll, Reidun (red.): <i>Samfunn og psykiske lidelser</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 226–254.	29 sider
Hummelvoll, Jan K.: Helsefremmende og forebyggende aspekter i psykisk helsevern. Kap. 23 i: <i>Helt – ikke stykkevis og delt</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997. s. 534–569.	33 sider
Ludvigsen, Kari: Forståelse og praksis knyttet til psykiske lidelser 1850–1920. Kap. 8 i: Norvoll, Reidun (red.) <i>Samfunn og psykiske lidelser</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk 2002: 163–186.	23 sider
Norvoll, Reidun: Samfunnsvitenskaplige perspektiver på psykiske lidelse, kap. 2, s. 33–60. Psykisk sykdom som sosial prosess, kap. 5, s. 98–120. Makt og sosial kontroll innenfor psykisk helsevern, kap. 6, s. 121–144. I: Norvoll, Reidun (red.): <i>Samfunn og psykiske lidelser</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002.	73 sider
Pedersen, Per Bernhard: Deinstitutionalisering av det psykiske helsevernet. Kap. 9 i: Norvoll, Reidun (red.) <i>Samfunn og psykiske lidelser</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 187–204.	27 sider
Ramstad, Helge: Om formingen av det kommunale psykiatrifeltet. Kap. 10 i: Norvoll, Reidun (red.) <i>Samfunn og psykiske lidelser</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk 2002: 205–225.	20 sider
* Statens helsetilsyn: <i>Kortutgave av veileder for individuell plan 2001</i> . I-1039 B.	6 sider
Statens helsetilsyn: <i>Koordinering av psykososialt arbeid for personer med langvarige og alvorlige psykiske lidelser</i> . Utredningsserie nr. 2, 2000. IK-2692.	50 sider
Weisæth, Lars: Sentrale begreper og definisjoner. Kap. 1 i: Weisæth, Lars og Dalgard, Odd Steffen (red.): <i>Psykisk helse. Risikofaktorer og forebyggende arbeid</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000: 3–24.	22 sider
Weisæth, Lars og Lande, Solveig B.: Arv og miljø. Kap. 2 i: Weisæth, Lars og Dalgard, Odd Steffen (red.): <i>Psykisk helse. Risikofaktorer og forebyggende arbeid</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000: 25–35.	10 sider
Weisæth, Lars og Dalgaard, Odd S.: Stress, mestring og helse. Kap. 3 i: Weisæth, Lars og Dalgard, Odd Steffen (red.): <i>Psykisk helse. Risikofaktorer og forebyggende arbeid</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000: 36–47.	12 sider
Ørstavik, Sunniva: Det tvetydige brukerperspektivet. Kap. 7 i: Norvoll, Reidun (red.): <i>Samfunn og psykiske lidelser</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 145–159	18 sider
Lover:	
1982 19. nov. nr. 66. Lov om helsetjenesten i kommunene. I: Norges Lover. <i>Lovsamling for helse og sosialsektoren 2002–2003</i> . Oslo Gyldendal Akademisk, 2002: 217–227.	10 sider

1999	21. mai nr. 30. Lov om styrking av menneskerettigheters stilling i norsk rett. I: Norges Lover. <i>Lovsamling for helse og sosialsektoren 2002–2003</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 568.	1 side
1999	2. juli nr. 61. Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. I: Norges Lover. <i>Lovsamling for helse og sosialsektoren 2002–2003</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 598–604	6 sider
1999	2. juli nr. 62. Lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern. I: Norges Lover. <i>Lovsamling for helse og sosialsektoren 2002–2003</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 614–623	10 sider
1999	2. juli nr. 63. Lov om pasientrettigheter. I: Norges Lover. <i>Lovsamling for helse og sosialsektoren 2002–2003</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 632–638	6 sider
1999	2. juli nr. 64. Lov om helsepersonell m.v. I: Norges Lover. <i>Lovsamling for helse og sosialsektoren 2002–2003</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 640–652	12 sider

Lovene og forskrifter blir kontinuerlig oppdatert og legges fort løpende ut på Lovdata:
<http://www.lovdato.no/>

Merknader til de fire helselovene finnes på <http://odin.dep.no/hd/norsk/publ/rundskriv>

Totalt: 507 sider

Titler som er merket med * inngår i kompendiet for Felles innholdsdel 2003–2004.

4. Delemne 3: Kommunikasjon, samhandling og konfliktløsning

4.1 Mål

Studenten skal:

- bli bevisst på og utvikle sin evne til kommunikasjon og samhandling
- utforske relasjonens forutsetninger og betydning for psykisk helse og i psykisk helsearbeid
- øke sin forståelse av egen rolle i samarbeid med bruker, pårørende, fagpersoner og instanser
- kjenne til hvordan en kan handle konstruktivt i tvangs- og konfliktsituasjoner

4.2 Sentrale tema

- Kommunikasjons- og samhandlingsteorier knyttet til psykiske lidelser
- Relasjonens betydning og forutsetninger
- Kommunikasjonsferdigheter
- Relasjonen i tilknytning til makt og avmakt, tvangs- og kontrolltiltak
- Samarbeid og taushetsplikt
- Konflikt og konfliktløsning
- Gruppeprosesser

4.3 Litteratur

- Ahlberg, Nora: Intervjuing av kliniske minoritetsgrupper: Et tverrkulturelt perspektiv. Kap. 24 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): *Det kliniske intervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2001: 568–585. 7 sider
- Andersen, Tom: Et samarbeid av noen kalt psykoterapi. Uttrykksfylte bånd og meningsfylte uttrykk. Kap. 13 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): *Det kliniske intervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 314–332 18 sider
- Dieserud, Gudrun og Ekeberg, Øyvind: Etter selvmordsforsøket. Kap. 21 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): *Det kliniske intervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 487–523. 37 sider
- Dyregrov, Atle og Raundalen, Magne: Det første møtet: Intervjuing av barn med krigstraumer. Kap. 25 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): *Det kliniske intervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 586–610 24 sider
- Finset, Arnstein: Den kliniske samtalen – en kilde til stress eller støtte. Kap. 4 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): *Det kliniske intervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 101–119. 17 sider

Gullestad, Siri Erika og Killingmo, Bjørn: Dybdeintervjuet: Dialogen bak dialogen. Kap. 5 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 123–147.	25 sider
Hoffart, Asle; Det kliniske intervjuet fra et kognitivt perspektiv. Kap. 10 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 253–268.	15 sider
Hummelvoll, Jan K.: Samspill i grupper. Kap. 16 i: <i>Helt – ikke stykkevis og delt</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997: 377–394.	17 sider
Jareg, Kirsti og Sveaas, Nora: Utforsking av muligheter i det kliniske intervjuet med traumatiserte flyktninger. Kap. 23 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 549–566.	18 sider
Jensen, Tine K. og Mossige, Svein: Den vanskelige samtalen. Mistanke om seksuelle overgrep mot et barn. Kap. 15 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 361–387.	26 sider
* Kirkengen, Anne-Luise: Innskrevet i kroppen. I: <i>Tidsskrift for Norsk Lægeforening</i> nr. 13, s. 1518–22.	4 sider
Nerdrum, Per: Om empati. Kap. 3 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 74–100.	26 sider
Nordhus, Inger Hilde og Nielsen, Geir Høstmark: Det kliniske intervjuet i psykoterapi med eldre. Kap. 18 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 430–453.	24 sider
Olsson, Gudrun: Att skapa sig en plats i den andres rum. Kap. 7 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 167–187.	17 sider
Reichelt, Sissel: De mange mulige samtalene. Kap. 11 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 269–293.	24 sider
Røed Hansen, Bjørn: Møte med barnet. Klinisk intervjuing av barn i et intersubjektivt perspektiv. Kap. 8 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 185–219.	34 sider
Skjerve, Jan: Det adferdsanalytiske intervjuet. Kap. 14 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): <i>Det kliniske intervjuet</i> . Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 233–256	24 sider
* Skumsnes, Anne: Å fortelle om sitt liv. I: <i>Embla</i> nr. 4, 1999: 42–47	4 sider
Sørensen, Bjørg Aase og Grimsmo, Asbjørn: <i>Varme og kalde konflikter i det nye arbeidslivet</i> . Oslo: Tiden Norsk Forlag, 2001: 21–63	42 sider
Thornquist, Eline: Kap. 1, 2 og 7 i: <i>Klinikk, kommunikasjon, informasjon</i> . Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1998.	35 sider

VandenBos, Gary R., Odland, Jakobsen, Dagfinn og Folmo, Svein: Terapeutisk intervju med schizofrene pasienter. Kap. 20 i: Rønnestad og von der Lippe (red.): *Det kliniske intervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002: 474–485 12 sider

Totalt: 415 sider

Titler som er merket med * inngår i kompendiet for Felles innholdsdel 2003–2004.

5. Arbeidsmåter

Felles innholdsdel i psykisk helsearbeid er basert på flere pedagogiske tilnærminger. I tillegg til problembasert læring (PBL) planlegges det dagsseminarer og prosessgrupper som læringsarenaer. Lærerens rolle er å være veiviser. Studentene har hovedansvar for egen læring. Sammen arbeides det for å skape sammenheng i de prosessene som igangsettes.

5.1 Tilstedeværelse

Av hensyn til ervervelse av relasjonskompetanse, erfaring med gruppeprosesser, ervervelse av samarbeidskompetanse og oppfylling av læringsmål krever gruppevirksomhet stabil deltakelse. Det er derfor obligatorisk oppmøte i PBL-gruppene og PBL-seminarene. Ved fravær over 20 % ved undervisning i grupper må studenten lever skriftlige oppgaver etter avtale med lærer og faglig koordinator.

Det er obligatorisk tilstedeværelse ved kommunikasjonsseminaret og ved seminaret om selvmordsforebygging. Seminarene er obligatoriske fordi studenten må delta aktivt for å lære seg de funksjonene som fokuseres. Dersom studentens fravær overskrider 20 % på et seminar, må studenten delta på et tilsvarende seminar for et annet studentkull.

5.2 Dynamikk og funksjon i en gruppe

Når man arbeider i gruppe, blir man ofte konfrontert med en rekke spørsmål som kan angå egen funksjon i gruppen.

- Identitetsproblematikk
 - Hvem er jeg i denne gruppen?
 - Hvilken rolle skal jeg ha?
 - Hva blir det forventet av meg?
- Maktbalanse
 - Hvem kan jeg ha innvirkning på?
 - Hvem påvirkes jeg av?
 - Hvem tar avgjørelser?
- Mål og interesse
 - Hva er målet for arbeidet?
 - Hvorfor er vi sammen?
 - Hvem går jeg sammen med, og hvem går jeg ikke sammen med?
 - Arbeider vi mot de samme målene, eller ikke?
 - Hvem har satt målene?
 - I hvilken grad kan gruppen oppfylle mine behov?
- Innhold, struktur og arbeidsmåte
 - Hva skal vi arbeide med?
 - Hvordan skal vi arbeide?

- Roller
 - Hvem gjør hva?
 - Hvordan forholder vi oss til hverandre?
- Normer og regler
 - Hvilke regler gjelder for fremmøte, forberedelse og avgjørelse?
 - Hvilke krav til produkt finnes? Rapporter? Evaluering?
 - Hvilke spilleregler har vi?
- Klimaet i gruppen
 - Hvordan er klimaet?

Punkter som det kan være nyttig å diskutere, og som kan ha betydning for samarbeidet i gruppen:

- Lytt oppmerksomt til hverandre og vis interesse for hva andre bringer inn.
- La alle komme til orde – ta ev. ”runder”.
- Ha fokus på det som skjer her og nå (ikke fortid eller fremtid, i så fall tydeliggjør det som skjer).
- Tolk hverandre positivt, ev. kontroller om du har forstått riktig.
- Gi anerkjennelse til hverandre.
- Vær direkte, si hva du tenker, føler og mener.
- Gi tilbakemelding med respekt for hverandres verdighet. Ikke vær sarkastisk.
- Bruk ”jeg”-budskap.
- Aksepter andres synspunkter og ta synspunktene opp om du er uenig (ta den andre på alvor).
- Vær villig til å forandre egne standpunkter.

5.3 Problembasert læring (PBL)

Studiet legger spesiell vekt på problembaserte læringsformer (PBL). I denne strukturen forstås læring som noe som skjer i en vekselvirkning mellom tanker, følelser, kunnskap og praktisk handling – i et fellesskap som forutsetter sosial kompetanse. Innen PBL-tradisjonen anses læring for å være en stadig pågående prosess som forutsetter samspill mellom teori og praksis, og som finner sted mellom flere fagutøvere. Problembasert læring innebærer tre sentrale komponenter: problemløsning, selvstyring og samarbeid.

Intensjoner med problembasert læring er:

- å tilegne seg kunnskap som lett kan hentes frem og brukes senere
- å lære å lære – fornying av kunnskap
- å utvikle relasjons- og handlingskompetanse

Fasene i problemløsningsprosessen

Gruppearbeid del 1: Konkretisering av problemstilling og læringsbehov

- **Startfase**
 - Bli kjent.
 - Etablere felles mål.
 - Avtale regler.
- **Arbeidsfase**
 - Sette opp mål for arbeidet med oppgaven.
 - Definere problemstilling.
 - Generere hypoteser: hva er det vi vet, hva tror vi at vi vet, hva trenger vi å undersøke nærmere.
 - Definere læringsbehov.
 - Lage handlingsplan.

Møtet avsluttes med å evaluere egen innsats og samarbeidet.

Gruppearbeid del 2: Presentasjon av individuelt arbeid

- **Startfase**
 - Hva har vi gjort siden sist?
 - Hvilke kilder har vi brukt?
 - Vurdering av kildene.
- **Arbeidsfase**

Presentere funnene ved:

 - Gjennomgåelse av oppgaven på nytt – ut fra ny informasjon.
 - Revurdering av hypoteser – oppsummering av problemet.
 - Nye læringsbehov eller foreløpige konklusjoner?
 - Ny handlingsplan?

Tilbakemelding

Fremlegget avrundes ved at det gis tilbakemelding på utført arbeid og samarbeidet ut fra følgende:

- **Faglig innhold**

Var innholdet sentralt og relevant i forhold til problemstilling, læringsbehov og målene?
Førte funnene det til nye spørsmål eller endring av problemstillingen?
- **Kritisk vurdering og begrunning**

Presenterte studenten en kritisk vurdering av anvendte kilder, eget materiale eller funn?
Formulerte studenten egne begrunnede meninger om kildene og funnene?
- **Presentasjonen**

Hvor frigjort var studenten i forhold til egne notater, kilder mv. Var presentasjonen fremstilt forståelig?

- **Gruppeprosess**
Kommunikasjon og relasjonsbygning: Lyttet, støttet og spurte vi hverandre?
Prosess og struktur: Fungerte "brainstormingen", læringsbehov og mål i henhold til hensikt og tema? Overholdt vi tiden? Gikk vi systematisk igjennom trinnene osv?

Problemløsningsprosessen – innholdet i fasene

Fase 1:

Les gjennom teksten nøye. Er noe uklart, så spør de andre.

Fase 2:

Hva handler problemet om? Hvilke problemstillinger eller fenomen ser dere? Formuler en hovedproblemstilling i spørsmålsform som dere velger å arbeide videre med. Dere "løfter" problemstillingen ut fra den konkrete situasjonen og gjør den allmenn. Finner dere flere problemstillinger, så velg én, som dere går videre med – den mest sentrale.

Fase 3:

Hva vet dere om fenomenet? Hvilke svar eller forklaringer har hver enkelt av dere til dette spørsmålet? "Brainstorming": Tenk høyt, prøv ut forslag til forklaringer, se på alle muligheter. Ikke sensurer hverandre!

Fase 4:

Kategoriser/sorter de forslagene som er kommet frem. Er noe sammenfallende, overlappende, eller er det noe som skiller seg ut? Hva er mest sannsynlig? Mest sant? Hva vet dere med sikkerhet? Hva er relevant og ikke relevant? Hva kan dere ikke forklare skikkelig? Hva er det dere ikke vet?

Fase 5:

Hva er det dere trenger å finne mer ut av for å gi en god forklaring? Formuler dette som spørsmål.

Fase 6 (individuelt arbeid):

Ta så dette eller disse spørsmål(ene) med hjem. Gå til litteraturen eller andre kilder og se hvilke svar dere finner.

Fase 7:

Når dere møtes igjen i gruppen neste gang, starter dere med å utveksle hva dere har funnet av svar på det/de spørsmålene dere stilte. Dere går igjennom problemstillingen på nytt ut fra den viten dere nå har, og ser om dere kan gi en mer fyllestgjørende forklaring eller reise nye utvidede spørsmål og problemstillinger.

PBL-seminar

Hensikten med PBL-seminar er å dele kunnskap med hverandre. Dessuten skal studenten få trening i:

- å fremstille faglige temaer muntlig
- å stille kritiske spørsmål
- å svare på kritiske spørsmål

- å observere og gi respons på de to ovennevnte punktene
- å skrive seminarnotat

Rammer for PBL-seminar

PBL-gruppene utgjør en seminargruppe. Hver PBL-gruppe legger vekselvis frem arbeidet med sin problemstilling, stiller opponentspørsmål og er observatører som gir respons til en gruppe.

- Når gruppe 1 legger frem, er gruppe 3 opponenter, og gruppe 2 er observatør.
- Når gruppe 2 legger frem, er gruppe 1 opponenter, og gruppe 3 er observatør.
- Når gruppe 3 legger frem, er gruppe 2 opponenter, og gruppe 1 er observatør.

Tiden hver gruppe har til rådighet:

- ca. 20 min. til fremlegg
- ca. 8 min. til opponentspørsmål/dialog opponent
- ca. 5 minutter til observatørene

Kriterier for tilbakemelding:

- tydelig formidling av temaet
- evne til å skape kontakt med opponentgruppen
- evne til å opptre konstruktivt kritisk
- evne til å stille faglig kritiske spørsmål
- evne til å besvare spørsmål
- evne til å forholde seg til gitte rammer
- henvisning til relevante kilder

Aktuell litteratur om problembasert læring

Bjørke, G.: *Problembasert læring, ein praksisnær studiemodell*. Oslo: Tano Aschehoug, 1996.

Lycke, K. H.: Problembasert læring. Dokumentere effekter og teoretisk forankring. I: *Tidsskrift for Norsk Lægeforening* nr. 6 1996.

Segerstad, H. M. m.fl.: *Problembasert læring: Ideen, veilederen og gruppen*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1999.

6. Studiekrav i PBL-gruppe

Studiekrav er både en arbeidsform og en vurderingsform. De skal bidra til fordypning og integrering av de ulike kunnskapsområdene, noe som er nødvendig for å utvikle kompetanse i psykisk helsearbeid. Studiekravene skal stimulere studenten til å oppsøke og tilegne seg ny kunnskap. Studiekravene kan være individuelt arbeid eller gruppearbeid. De er dels et vilkår for å kunne fremstille seg til eksamen, og dels utløser de studiepoeng i seg selv.

Studieoppgavene legges frem i PBL-gruppen og i PBL-seminar. For at de skal utløse 10 studiepoeng, må bestemte ting utføres individuelt og i fellesskap. Det dreier seg om muntlige fremlegg, tilbakemelding og vurdering, utarbeidelse av referat, skriftlige seminarnotater, litteratur- og databasesøk og generering av nye spørsmål og problemstillinger.

- **Seminarnotat**

Et skriftlig fellesprodukt på mellom 500 og 1000 ord som legges frem på seminaret. Notatet må gjerne inneholde kopi av transparenter, power-point-presentasjoner og lignende.

- **Utvidet datasøk**

Til løsning av hver PBL-oppgave skal det gjøres ett utvidet database søk, slik at hver student kan dokumentere minst to søk i Bibsys og Norart, og to søk i de viktigste databasene for kunnskapsbasert psykiatri. (Jf. Malt et al: *Lærebok i psykiatri*, kap. 4.)

- **Nye læringsbehov**

På bakgrunn av kunnskapsinnhenting vil ny kunnskap kunne kaste nytt lys over problemstillingen, og læringsbehovene endres. Formuler de nye spørsmålene og inkluder dem i referatet (Jf. "Fasene i problemløsningsprosessen").

- **Tilbakemelding**

Tilbakemelding på utført arbeid og prosess forgår på to måter, på PBL-seminaret og i PBL-gruppene. Det er noe ulike kriterier for tilbakemelding i PBL-gruppe og seminar. (Jf. "Fasene i problemløsningsprosessen og "PBL seminar").

- **Referat**

Til PBL-oppgaver som presenteres i gruppen, skal det utarbeides et referat på bakgrunn av de enkelte medlemmenes bidrag og aktiviteten i gruppen. To referenter velges på omgang. Disse samarbeider om referatet, som skal foreligge i løpet av samme studieuke. Referatet er en syntese av trinn 6 og 7 i problemløsningsprosessen, en faglig oppsummering, nye spørsmål og problemstillinger og en oppsummering av tilbakemeldingene etter endt arbeid.

Oversikt over studiekravene i PBL-gruppen

Studie-oppgave	Arbeidsform	Produkt til PBL-mappe
1	Trinn 1–6 PBL-seminar	Seminarnotat: – databasesøk, artikkelsøk, faglig oppsummering – nye læringsbehov
2	Trinn 1–7	Referat: – databasesøk, artikkelsøk, faglig oppsummering – nye læringsbehov
3	Trinn 1–7	Referat: – databasesøk, artikkelsøk, faglig oppsummering – nye læringsbehov
4	Trinn 1–7	Referat: – databasesøk, artikkelsøk, faglig oppsummering – nye læringsbehov
5	Trinn 1–6 PBL-seminar	Seminarnotat: – databasesøk, artikkelsøk, faglig oppsummering – nye læringsbehov
6	Trinn 1–7	Referat: – databasesøk, artikkelsøk, faglig oppsummering – nye læringsbehov

6.I Studieoppgaver

Studieoppgave I

Tema: Organisering av tjenester til mennesker med psykiske lidelser

Læringsmål: Som psykisk helsearbeider skal du:

- ha kjennskap til tverrfaglig samarbeid på tvers av nivåer, etater og sektorer
- kjenne til og kunne gjøre bruk av ulike lover, forskrifter og helsepolitiske føringer

Studieoppgave I

Som psykisk helsearbeider i en kommune har du hatt kontakt med en person med alvorlig psykisk lidelse over langt tid. En morgen blir du oppringt av en psykolog på et distriktpsykiatrisk senter (DPS), som informerer deg om at pasienten har uteblitt fra flere avtaler og isolerer seg i leiligheten.

Problemstilling:

Læringsbehov:

Handlingsplan:

Nye læringsbehov eller foreløpige konklusjoner:

Studieoppgave 2

Tema: Psykisk helse i storbyperspektiv

Læringsmål: Som psykisk helsearbeider skal du kunne:

- kartlegge psykososiale problemer i flyktningfamilier
- ha kjennskap til kommunens oppgaver overfor flyktningfamilier
- identifisere og forstå mennesker i krise
- hjelpe mennesker i krise

Studieoppgave 2

Amurel og Maria er 35 år gamle og flyktninger fra Kosovo. De har fire barn. Familien har bodd på asylmottak i to år og har nå fått tildelt leilighet i en bydel i Oslo. Samtidig har de to eldste barna blitt tatt av politiet for tyveri på skolen. Både Amurel og hans kone, Maria, har søvnproblemer, er deprimerte og er bekymret for barna sine. I tillegg plages Amurel av smerte i den høyre armen pga. en gammel skuddskade. De eneste personene de har kontakt med utenfor asylmottaket, er en tolk og boligkonsulenten som har skaffet dem leilighet.

Problemstilling:

Læringsbehov:

Handlingsplan:

Nye læringsbehov eller forløpige konklusjoner:

Studieoppgave 3

Tema: Forebyggende arbeid i forhold til barn og unge

Læringsmål: Som psykisk helsearbeider skal du kunne:

- identifisere forhold i skolesituasjonen som kan være spesielt belastende for barn og unge
- identifisere traumatiske forhold i hjemmesituasjonen
- beskrive kjennetegn på mobbing

Studieoppgave 3

Per er 12 år gammel og har akkurat begynt i 7. klasse på en barneskole i Oslo. Han går ofte alene i frikvarterene og sier aldri noe i timen. Lærernes kommentarer på arbeidene hans er mer negative enn før, og de er bekymret for situasjonen. Foreldrene har vært innkalt til flere samtaler på skolen, men møter ikke.

Problemstilling:

Læringsbehov:

Handlingsplan:

Nye læringsbehov eller forløpige konklusjoner:

Studieoppgave 4

Tema: Å forstå mennesker med en angstlidelse

Læringsmål: Som psykisk helsearbeider skal du:

- kunne beskrive hva angst som psykisk lidelse er – karakteristiske trekk og uttrykksformer
- ha innsikt i ulike terapeutiske tilnærminger

Studieoppgave 4

"Vet du, i dag har jeg hatt en hel dag uten panikk", sier Kari til sin behandler. "Fremdeles er jeg redd, men panikken er borte. Jeg har våget meg på sykehuset for å besøke bestefar, jeg har greid å stå i en kassakø helt til det ble min tur så jeg fikk med meg alt jeg ville ha. Alt uten en eneste pille! Jeg har forresten ikke tenkt på piller i hele dag, og det er fordi jeg ikke har hatt disse smertene som plager meg like mye hver gang de kommer. Legene jeg har vært hos, har sagt at jeg verken har kreft eller noen annen alvorlig sykdom. Jeg er redd for å si dette, da jeg er redd for at jeg bare får oppleve denne dagen uten panikk. Men gleden overdøver likevel angsten for at panikken skal prege resten av dagene mine, slik den har gjort i mange år!"

Problemstilling:

Læringsbehov:

Handlingsplan:

Nye læringsbehov eller forløpige konklusjoner:

Studieoppgave 5

Tema: Å forstå mennesker med en schizofren lidelse

Læringsmål: Som psykisk helsearbeider skal du:

- kunne beskrive symptomer på schizofreni
- kunne kommunisere på en måte som bekrefter pasientens identitet og selvrespekt
- ha kunnskap om ulike forklaringsmodeller på hvordan lidelsen oppstår
- ha kjennskap til dagens behandlings- og tilnærmingmåter

Studieoppgave 5

Arne er 21 år og isolerer seg tiltagende i sin lille leilighet. Han gjentar ofte følgende setning: "Djevelen kommer snart for å hente meg." De siste dagene har han verken sluppet inn foreldrene eller den psykiske helsearbeideren fra det distriktpspsykiatriske senteret. For to år siden var han tvangsinnlagt på psykiatriske sykehus i nesten seks måneder. Dit kom han fordi han følte seg forfulgt, hørte stemmer og var veldig redd. Etter utskrivningen har han brukt medikamentet Risperdal, men har nå sluttet med disse tablettene.

Arne blir betegnet som en "snill gutt", som var flink på skolen inntil det andre året på videregående skole. Han fikk da store konsentrasjonsproblemer og måtte slutte skolen. Foreldrene til Arne skilte lag da han var 14 år gammel. Han har to yngre søsken som bor hos mor. Arne har skiftevis bodd hos mor og far. Det siste året har han bodd i en liten hybelleilighet som foreldrene har lånt ham penger til.

Problemstilling:

Læringsbehov:

Handlingsplan:

Nye læringsbehov eller forløpige konklusjoner:

Studieoppgave 6

Tema: Å forstå den aldersdemente pasient

Læringsmål: Som psykisk helsearbeider skal du kunne:

- identifisere symptomer på begynnende aldersdemens
- kartlegge psykososiale problemer i forhold til pårørende
- kartlegge tilbud angående behandling av aldersdemente pasienter

Studieoppgave 6

Ola er 75 år og bor i en 3 roms leilighet med sin 70-årige kone, Anna. Han er tiltagende forvirret, går oppe om natten og kjenner i perioder ikke lenger igjen sin egen kone. En morgen ringer Anna fortvilet til sin fastlege. Hun hadde oppdaget mannen på vei ut midt på natten. Da hun forsøkte å stoppe han, slo han etter henne. Dette hadde aldri skjedd før.

Problemstilling:

Læringsbehov:

Handlingsplan:

Nye læringsbehov eller forløpige konklusjoner:

7. Semesteroppgaven

Studenten skal skrive en individuell skriftlig semesteroppgave (10 studiepoeng). Den skal levers innen gjeldende frist.

Oppgaven skal ha en problemstilling fra sentrale hovedtemaer i studiet. Oppgavens omfang skal være på ca. 4500 ord, og retningslinjer for oppgaveskriving skal følges, jf. avdelingens nettside.

Studenten har tilbud om veiledning i én (1) time. Oppgaven skal presenteres for medstudenter.

Den skriftlige oppgaven kommenteres av faglærer etter følgende kriterier:

- Gjøres det rede for relevante teorier og begreper?
- Vises sammenhengen mellom oppgavens ulike ledd?
- Viser studenten forståelse for ulike faglige innfallsvinkler?
- Er oppgaven oversiktlig mht. struktur, språk, henvisninger og bruk av kilder?

Hvis faglærer mener besvarelsen innholdsmessig er svak, skal hun/han kreve at studenten utdyper og forbedrer den.

Skriftlige kommentarer i forhold til ovennevnte kriterier sendes studentens e-post-adresse på HiO innen 3 uker etter innlevering.

8. Skoleeksamen

Fellesdelen avsluttes med en skriftlig individuell skoleeksamen på 6 timer. Bestått eksamen gir 10 studiepoeng. Eksamensbesvarelsen vurderes av to sensorer, hvorav den ene er ekstern. Det benyttes bokstavkarakterer fra A til F. A er beste karakter, og E dårligste karakter for å bestå eksamen. Karakteren F innebærer at eksamen ikke er bestått.

9. Pensum

- Almvik, Arve og Borge, Lisbeth (red.): *Tusenkunstnerne. Muligheter og mangfold i psykisk helsearbeid*. Kap. 2, 3, 6, 13. Bergen: Fagbokforlaget, 2000.
- Bakke, Toril: Nye helselover – fokus på pasientens rettigheter og helsepersonellens plikter. Muligheter og utfordringer. HIO-notat 2003, nr. 16.
- Berge, Torkil og Repål, Arne: *Den indre samtalen. Innføring i kognitiv terapi*. Kap. 1–3. Oslo: Gyldendal, 2000.
- Borge, Anne Inger Helmen: *Resiliens. Risiko og sunn utvikling*. Oslo: Gyldendal Akademiske 2003.
- Cullberg, Johan: *Psykoset. Et humanistisk og biologisk perspektiv*. Kap. 7–10. Oslo: Universitetsforlaget, 2002.
- Deegan, Patricia: Veien tilbake: en rehabiliteringshistorie. I: *Dialog. Bulletin for SEPREP* nr. 1, 1997: 8–15.
- Delmar, Charlotte: Omsorgsetik – også et spørsmål om vidensutvikling. I: *Klinisk sygepleje*. København: Muncksgaard, 2002: 35–40.
- Eide, Hilde og Eide, Tom: *Kommunikasjon i relasjoner. Samhandling, konfliktløsning, etikk*. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1996: 84–102.
- Ekerholt B., Holmboe, A. M. og Gunnari B. (red.): *Kompendium om kroppslige ytringer*. Artikkelsamling. HIO/SU/EVU 2003.
- Engedal, Knut: *Urunde hjul. Alderspsykiatri i praksis*. Kap. 1, 2, 12, 13. Nasjonalt kompetansesenter for aldersdemens, 2000.
- Evang, Anders: *Utvikling, personlighet, borderline*. Kap. 2, 4–10. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag, 2002.
- Hummelvoll, Jan Kåre: *Helt – ikke stykkevis og delt*. Kap. 16, 23. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997.
- Gullestad, Siri Erika: Hva er evidensbasert psykoterapi? I: *Tidsskrift for Norsk Psykologforening* nr. 38, 2001: 942–951.
- Johannessen, Asbjørn og Tufte, Per Arne: *Introduksjon til samfunnsvitenskaplig metode*. Kap. 1–3, 5–6. Oslo: Abstrakt forlag, 2002.
- Karterud, Sigmund og Monsen, Jon T. (red.): *Selvpsykologi. Utviklingen etter Kohut*. Kap. 1–4, 9. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1997.
- Kirkengen, Anne-Luise: Innskrevet i kroppen. I: *Tidsskrift for Norsk Lægeforening* nr. 13, 2000: 1518–22.

- Malt, Ulrik, Retterstøl, Nils og Dahl, Alv A.: I: *Psykatri*. Kap. 4, 9, 10, 13, 14, 16. Oslo: Universitetsforlaget, 2003.
- Mehlum, Lars (red.): *Tilbake til livet. Selvmordsforebygging i teori og praksis*. Kap. 4. Kristiansand: Høgskoleforlaget, 1999.
- Molven, Olav: *Helse og juss. En innføring for helsepersonell*. Kap. 14. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000.
- Norvoll, Reidun (red.): *Samfunn og psykiske lidelser*. Kap. 2, 3, 5–10. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002.
- Norges Lover. *Lovsamling for helse og sosial sektoren 2002–2003*. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002.
- Romme, Marius og Escher, Sandra: Empowering people who hear voices. Kap. 8 i: Haddock og Slade (ed.): *Cognitive Behavioural Interventions with Psychotic Disorders*. London: Routledge, 1996.
- Romme, Marius og Escher, Sandra: Hvorfor en ny tilnærming til det å høre stemmer? I: *Dialog. Bulltin for SEPREP* nr. 1, 2002: 30–34.
- Rønnestad, Michael Helge og von de Lippe, Anna (red.): *Det kliniske intervjuet*. Kap. 2–5, 7, 8, 10, 11, 13–16, 18, 20, 21, 23–25. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2002.
- Seikulla, Jaakko og Aaltonen, Jukka: Klienten vet best. Tilrettelegging av behandling av psykoser som åpen dialog. I: *Dialog. Bulltin for SEPREP* nr. 3, 1996: 11–17.
- Skaalvik, Einar M. og Kvellø, Øyvind (red.): *Barn og miljø. Om barns oppvekstvilkår i det senmoderne samfunnet*. Oslo: Tano Aschehoug, 1998: 69–87, 171–192.
- Skjervheim, Hans: Deltakar og tilskodar. I: *Deltakar og tilskodar og andre essays*. Oslo: Tanum-Nordli, 1976: 51– 72.
- Skumsnes, Anne: Å fortelle om sitt liv. I: *Embla* nr. 4, 1999: 42–47.
- Sosial og helsedirektoratet: *Kortutgave av veileder for individuell plan 2001*. Publ. nr. IS-1014.
- Sørensen, Bjørg Aase og Grimsmo, Asbjørn: *Varme og kalde konflikter i det nye arbeidslivet*. Oslo: Tiden Norsk Forlag, 2001: 21–63
- Thornquist, Eline: *Klinikk, kommunikasjon, informasjon*. Kap. 1, 2, 7. Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1998.
- Thornquist, Eline: *Vitenskapsfilosofi og vitenskapsteori for helsefag*. Kap. 4–5. Bergen: Fagbokforlaget, 2003.
- Weisæth, Lars og Dalgard, Odd Steffen (red.): *Psykisk helse. Risikofaktorer og forebyggende arbeid*. Kap. 1–4. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2000.

WHO: Mental Health: New Understanding, New Hope. Kap. 1. *World Health Report 2001*.

Aalen, Marit: Etikk i psykisk helsearbeid. Kompendium, HiO/SU/EVU. 2002.